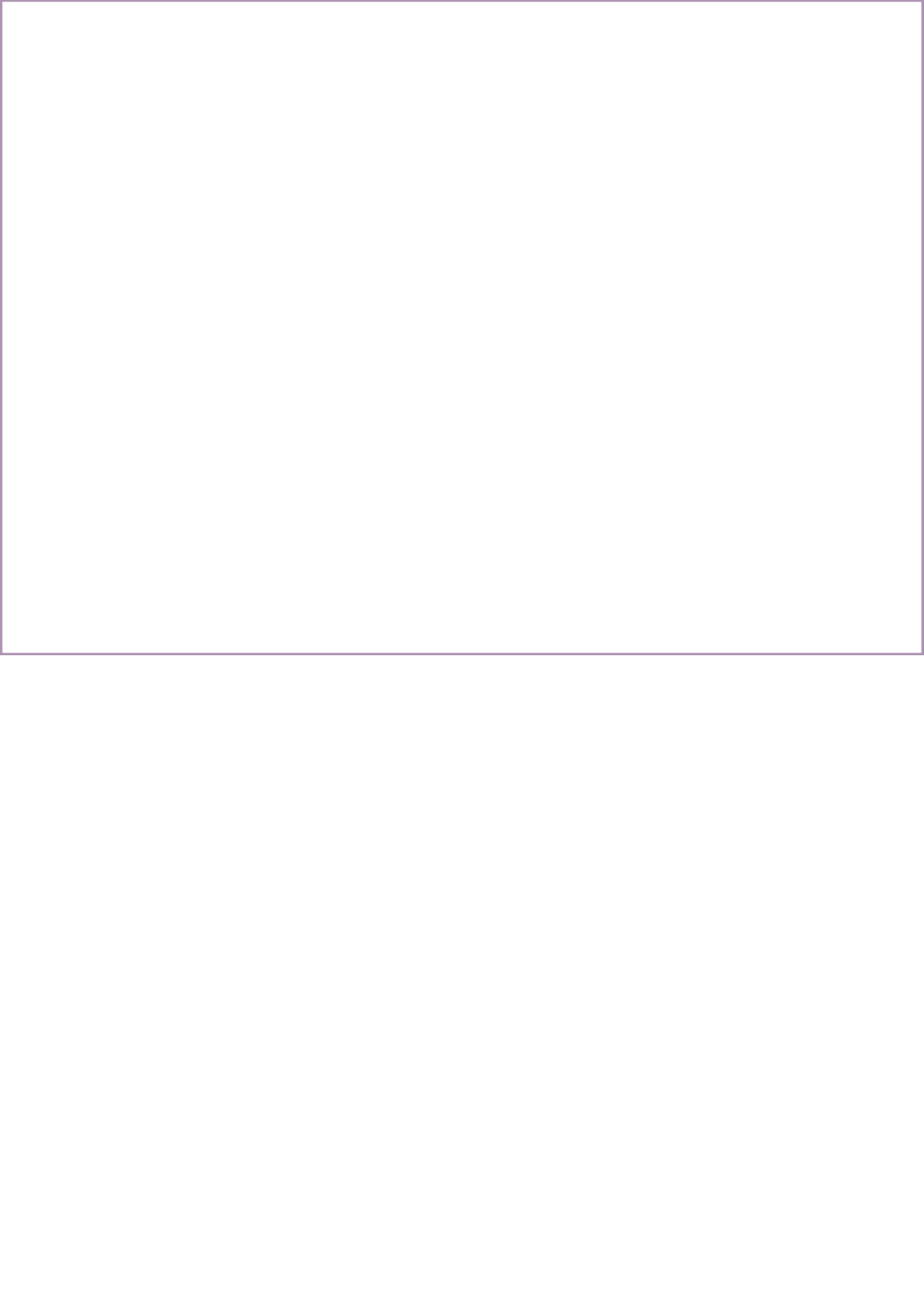

11.Rä uada

N´a rä ndäpo xi xä umba ndunthi rä hño nuya jäi b´ui ha rá ´bathä rä bo´tähi geä rä uada.

Nuna ndäpo ena ndä Chencho di t´ut´í rä hñupa rä pa rä yena. Geä dä dom´i r´et´a njevia pa dä za dä yiat´i. Ko n´a rá b´uhu, dä tempä rä mui rä uada, dä thokui na rä otsi, ne dä dom´i hñato ma pa. Nubía ko na rä t´afi dä ´yetse rä otsi pa njabu dä mo rä t´afi, xudi nde dä za dä yiat´i rä t´äfi njäbu dä mo xä hño.

Nt'udi

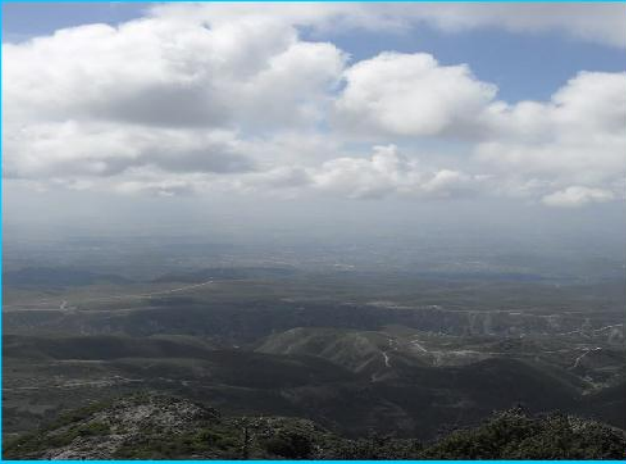
Mapaya bye di handihu, di odehu ge nu ya dängä tsuthui ha ma haihu di ena ge já ndunthi rä mfatsi pa gatho nuya mehai ña n' rä hñaki hange rá ngeä ya xahnate rá nxidi rá Njunthe dä muntsihe pa dä o'tsehe ya rá'yo mfeni ja mapayabye.

Thoni hangä dä za nuya xahnate dä `ñuti nuya yionsadi dä `hñeti ha dä ñofo rá Hñahñu. Nuna béfi dá ofo dä za dä hña ya xahñate pa dä hñudi rä nxidi rä b'atha rá bot'ahí, nuya ndäpo, nuya t'oho, nuya mfadi mi petsi nu ya jäi, ha dä badi hangu sta b'edihu.

Nuya mfeni sta ofo bi mede ya zi ndada ha ya zi nana, ya mfeni bi yiandi o bi xipi ya dada o ya xita. Rá ya mfeni di handihu mapayabye, ha ma r'a ya hina, ya otho, ya xä pumfri ya jäi.

Ma yioni gi ña ma ñakihu, gi pädi gi hetu ha gi ñofo pa hingi hyiopi dä du ya mfeni ma xitahu.

1. Rá 'batharä 'bot'ähi

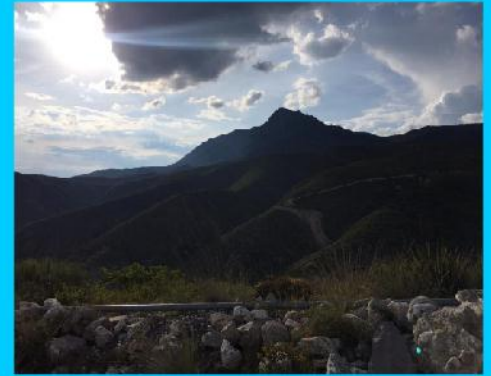

Megui rá hyodi Maboza ge'ä n'a ra t'ukä hnini bi ja há rá hyo rä Ñocho, gehni bi b'ui ra Nda Chencho pe'tsä hñute ne 'ret'a ma goho njeya, hudi ha 'na ra zi ndunza, nja'ti rá xudi t'ähi. Bi me'tsi hñu ya t'u 'ne goho ya t'ixu.

Dí gehni rá hyio rä Ñocho gi hem'í rá 'batha rá 'bot'ähi, 'ñena dä za gi mihi ya gui, tsa gi xíkä ri y'e ha dä za gi pent'í gatho rá 'batha.

Gi hem'í yá t'oho, rá ndäst'oho, 'mohai, juxmay'e, t'äst'oho, 'tsätho, metho, May'e 'ne ya däta t'oho funi. Di hneki 'nehe rá ndänijä ntsotkani, rá nijä ndäst'oho.

Ko rä tsoho rá yiadi di ñoxni ya huahi, ya 'ñu, yá tsanzä bojä. Di hneki mahotho ya 'bo'tähí ha gatho rá nxidi rá 'batha.

Mi huat´i nda Chencho ha njabu mi udi ma xotho rä´batha, mi beni xə hño, beni ga´tho ya thogi.

Pede ge mi´yio nxikua ko rä dada´ne ya ku, räbu dä sudi rä´ye, rä tse, rä yiadi njabu mi´yio. Nub´u mi pa tai nonxi nuni n´tso´tkani pa mi ha rä nani, rä´ñi, rä denxi, rä ononjua pa dä za dä yiokä ya kukä hñuni. Gatho ya jäi mi yiouathö ngetho di geb´u mi jo´o ya tsansabojä.

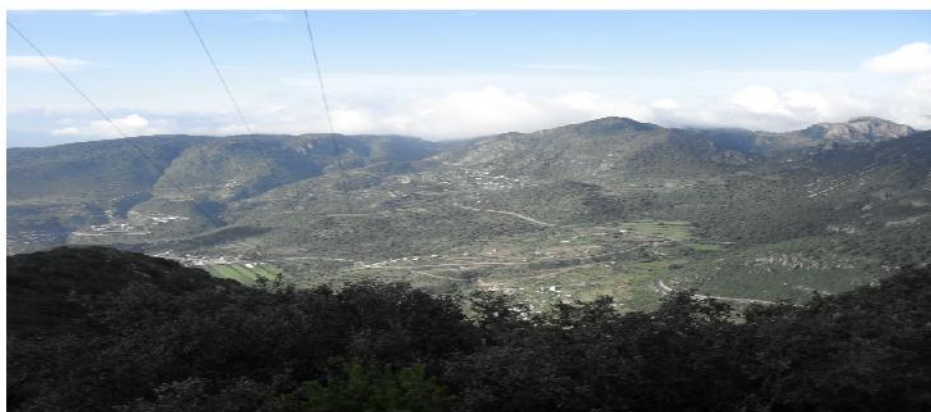
2.Ya t'ukä hnini rä 'batha rä 'bot'ähí

Ya t'ukä hnini rä 'batha rä 'bot'ähí já gatho rá nxidi rá 'batha. Ena nuya xahnate ge ya basjäi ya hingi hñahñu.

Nubye ya jäi pe'tsä ya tsanza bojä, petsä ya hogä nguu, petsä rá ñot'i... Ya jäi xä má ya dangä ngunsadi, xa boni xä ma xä yiandä ma r'a ya jai, ma r'a ya mefi.

Nubye ja ya nsukä ntäha pa dä hñukä ya nsaya ha ya 'ts utui. Nubye xä bui rä hño pe xa pumfri ya dada, ya nana, ya mfeni, ya b'efi, ya hñaki, ya otho ya nt'eke'i.

Ma payabye engä nda Chencho ya otho rä nt'ek'ei ya jäi hange rä ngeä r'amatsu ma dä du ya mfeni ya jäi rä 'bätha r'a 'bot'ähí.

3.Ya ngunsadi

Mi 'yo rä jeya n'a 'mo 'rato nthebe n'e goho bi mudi bi tsoni ya Xahnate ha ya t'ukä hnini rá b'atha rá bot'ahí. Ya xahnate mi koho ha ya ngunsadi pa n'itho dá zunt'i rá t'egi pa da joni ya 'yonsadi. Yá t'u ndä Chencho mi 'youa yabu, dá ma ha rá ngunsadi. Dä t'umbä yá nzedi a dá ma. Ena ge t'atä hñäto mi pa há ya nguu.

Mä paya bye gatho yä t'ukä hnini ja yá ngunsadi, ya 'yonsadi gatho ñanfo ha 'raa hñähñu 'nehe.

4.Ya mfädi ya t´uk´ä hnini

Pede Ndä Chencho ge nuya ´tukä hnini jä habu fudi ya xa´tho thokui ya dängo ha ya nijä, gatho nuya t´ukä hnini hoki rä thä´tä doni.

Te ´beä rä thatä doni?

Ya b´etri dä huxa ya jäpi ha ya r´onjua. Nuya ´behña di kutsa rä ndhähi ha ya thume pa dä za dä tsutui ya zonte.

Gatho nuä xä yioki, dä 'yui ha ya palangana, nuya thebe dä gutsi ya 'ñoho, ha ya 'behña ya thume, yoho ya nxutsi dä mihi ya doni ha na rá metsi dä zunt 'i rá 'tegi. Gathohu dä ndandiñamu dä yiandä ma huifi. Mayegi dä gutsi ya palangana pa mahetsi, 'nepu pa hai, nepu pa rá ñuyiadi, pa dä gatsi pa rá mboxyiadi. Yoto 'miki dä jabu, nepu dá thesi ko ya ñamu, hindä 'mai, dä jabu ha 'rá 'ñuyiadi, n'epu ha ma 'kangi, nepubia ha mampuni. Nuna 'befi ma ya 'bu mi thoki pa dá 'yia njamadi rá zi tsibi, rá zi hai, rá zi thehe, rá zi nthähi gehñu umba ya te rá jai ha mapayabye ya jäi xa pumfri nuya mfadi.

5.Ya bädi (ya `ñotheté ya Hñahñu)

Xä ja ndunthi ya mfadi ya ´tukä ´hnini geä xa mede ndä Chencho.

Pede ge mapabye nuya jäi di pepä rä dehe hingi pefi ngu rä ñehe. Ena ge beni ge nuya xita mi hoki rä yä kukä hñuni, ne rä ya thät´ä däni pa da ma dä tsokuä ha ya pothë, dä tsokua rä veladora, ha dä yiadi njamadi.

Ndä Chencho ena ge ya jäi xa pumfri dä yiadi njämadi, xä di tsongä rä dehe, hange rä ngeä di ñagi o di pa mananbu.

6.Yá hmuntsa b'efi ya `tukä hnini

Ena rä n'angu rä nda Chencho, rä nda Asthi ge nu ya t'ukä hnini xa mi muntsi pa mi hoki n'a rä 'befi. 'bu dä yiandä na rä n'angu bi mudi bi fu'tsi ya huahi dä joni ma'ra ya jai dä matsi. Dä uadi 'nepu dä ma ko ma n'a, n'ehe mi njabu ha ya dängo.

Dä hyokä ya 'hmuntsä jäi geä dä hñutsi ya nzaya nuä geä rä ndä rä t'ukä hnini. Ma dä ma'tä ya jai hä dä mefi na rä b'efi, geä dä ma ha ya hai dä yeni ko ya nthahi ya hai. Nu ya nzaya geu mi ombä rä 'ñu ya jäi pa dä 'mui te rä hñentho. Ha ya tükä hnini mi thutsi ya nzuthui geä mi yio ha ya ngu ne mi xipi 'bu dä njä na rä hmuntsi. Nub 'u mi jä n'a rä tuhni ge'u dä ma dä mihi nuya tunjäi ha dä hyeke. Dä thutsi 'nehe to'o dä mepa rä dehe pad ä su. Hindä fani ndunthi ya jäi.
Ya 'befi ya t'uk'ä hnini xä mahotho.

7.Ya Jät'i

Ndi petsi r'ato njeya ha di beni ge ndi peui ma nana ha n'a rä t'ukä hnini thumbi San Antonio Sabanillas. Ma nana mi ueti rä ya jat'i. Ena ge nuya zubi mi ehe mahuifi mi umbabi ya 'behña ya dutu n'e ya thähi, n'e mi haxä ha ya ngu dä hoki ya jat'i, rä yoho o hñu dänigó dä kotsi geä dä jutui ha nehe dä ñaxä mara.

Mi t'embi dä hoki ya huhña, ha ya 'maxme, ha 'nehe ya xuni.

Mapayabia nu ya jat'i toge ha ya dutu ya b'ehña, ya 'ñohe, ya batsi ha xä di hneki mahotho.

8.Ra Ñocho

Rá Ñocho bi 'bai nuni rä yiodi Nso'tkäni ko Mabozä, geä ma n'á xä hñetsi de gatho ma rä ha rá 'bot'ähi.

Ene ya jäi ma m'et'o ge mbo nuni ra däta t'oho Ñocho mi thogi yoho ya dätthe , nu'u ya dätthe hindi nthän'tsi yá dehe.

Ena rä ndä Chencho ge bi métuabi ya xita n'ehe ge nuya dätthe xa rä nt'axi ha xä mahotho. Rá xita rä ndä Chencho mi ena ge pa gi yiandi nu ya dätthe mayoni gi poxä rä t'oho, gi honi n'a rä mado, ge ä jabu rä ñado pa gi ku'ti gi yiandi nu ya dätthe.

9.Rä ndängu

Nuni nxit'ä ra yiodi maboza,
jä n' a rä dängu, ene nu ya
jäi b'ui gehni ge ma m'et'o na
rä jäi mi t'embi ndä Jose geä
mra meti nura datä ngu, xä
mi petsi ya hai, ndunthi ya jäi
mi mpefi ha nuya hai, mi `bui
ya mbon'i, mi ja n'a rä pothe.
Bi njä ra mbidi, ya tuhni, bi
ma nuä ndä Jose bi sohni ya
hai hinto bi bädi habu bi ma.
Mapayabia di hneki de yabu
nu'ä rä ngu bi gohi.

10.Rä zi nana

Ma 'met' o ya mehai mi pede ya pa n'e mi handi ma hetsi pa dä za dä yieki ya za, dä 'yut' i yä uada, dä moki yä xät' ä. Ena ge ngetho mi tom' i rä pongä rá hmi rä zi nana pa dä za dä mefi na rá 'befi.

Mapayabye di handihu ha ya ndänijä, ya gosthi ha ya 'boe xä thoki gä za ha hinxä yut' i ya zue. Ena ndä Chencho ngetho nuä ya za bi tseki rä hñupa rä ñazna.

Ya xät' ä engä nda Chencho ge petsi gi tom' i dä zoho rä t'usna geä dä za gi poki ya zaa. B'u gi ne gi mpot' i gi tom' i rä hñu rä pa ra ñasna. Ha nub' u hingi ne dä 'roho na rä ndäpo hyopi dä zoho rä t'usna geä hindä 'roho.

Nuya mfeni ya xä 'medi, ya dängä jäi ya xä pumfri dä xipi nuya mfädi ya batsi hange rá nge'ä nuya mfädi di `medi.

11.Rä uada

N´a rä ndäpo xi xä umba ndunthi rä hño nuya jäi b´ui ha rá´ bathä rä bo´tähi geä rä uada.

Nuna ndäpo ena ndä Chencho di t´ut´í rä hñupa rä pa rä yena. Geä dä dom´i r´et´a njevia pa dä za dä yiat´i. Ko n´a rá b´uhu, dä tempä rä mui rä uada, dä thokui na rä otsi, ne dä dom´i hñato ma pa.

Nubía ko na rä t´afi dä´ yetse rä otsi pa njabu dä mo rä t´afi, xudi nde dä za dä yiat´i rä t´äfi njäbu dä mo xä hño.

Dä yiat'í n'a nzäna, dä sopu, dä yiopi dä b'ani ya y'e rä uada, dä yieki n'epu dä hñaxi ha rá tsibi, dä pant'í, ha dä metsi ha rä hai. Rä ma na dä hñai geä dä de rä yieta, dä boni rä junxahi, dä ini. Nubia dä yiot'í dä meni, nepubye bi ini man'aki. Nubye bi yiot'í bi hñaxä ha rä mbonthi ja ba eke ko na rä sepe.

Rä zi b'ehña bi hñet'I rä santhe, nubya bi 'yui ha n'a rä 'be, bi hyu'tä rá hñuti ha bi mudi bi hyoki rä 'ronjua. Hingi tsaya ku'tsi rä santhe, ri mani ha ri maua. Nubya bi uadi n'á xuni bi hyokä ma n'a xuni. Bi toke yo xuni, njabu bi hogi n'a rä 'ronjua pa dä goni rä zi 'behña ha n'ehe pa dä ndude ya za.

12.Rä. 'tsuta

Ya nthähi, ya nt'exke, ya thexi, rä xite, gatho geü poni n'a rä ndäpo rä thuhu rä 'tsuta.

Nurä ndapo ja ya yie xa matho, hingi ne ndunthi rä dehe. T'ut'i rä zana ra t'usna pa dä njä ndunthi ya batsi. Ya thexi dä ma rä thotsuada ko na rä tajadera. Rä ya si jäi dä yokä ya thexi ha rä kati. Dä yioki rä hmi na rä ndäza, dä megi ha rä hai, da yuit'i na rä za ha rä yio rä ndäza pa dä za dä yent'i rä huai. Da muni ra tsuta ko ma na rä

Dã ini ha rä yidi ngu ra thexi ne rä xite. B' u ne dã dat' ä nonxi dã hñatsi ko ya duki pa dã pa. Kongeã xá ñepu ra zi dexi ko rä ' ñi, rä denxi, rä axi, ha rä dethá.

13.Ya nthi´ti

Na rá pa dá tsohñe ha rá nguu ndä Chencho mi ut´i rá tsibi ha mi hui´ti ko rá nthi´ti. Bi mede ge numa m´et´o ya jäi de nu rá tükä hnini Huacri mi pa ha ya xatho pa mi ha ya tihña.

Xä xudi´nitho ya jäi dä gu rä burru ha dä gu rä´ñu ri gai, dä ma pa Nxit´a, di gehni dä gu rä tsanzabojä pa dä zi´tsi ha nura´tukä hnini rá thuhu Durango. Dä tsoni ya dä nde, dä yiadi nseki dä gohi ha na rá ngu pa rá yiax´ä dä nangi´nitho dä gu rä´ñu dä boxä rä t´oho.

Ha mañani mi ja ya b' ai ya tihña, dä seki ko ya huai ne dä xot' e ko rä ndhähi. Dä ndude ha dä gu rä ngai dä mengui.
Dä tsoni ya ngu, ra nana ko yá batsi ge' ä dä hñuxä n' a rä do n" e ko rä mfatsi ya ua, ne ya ' ye dä met' e ya tihña pa dä boni rä nthiti. Nuã dä bongi dä thoki ya njokdoyio. Dä xoke n' a tuti ha dä hñaxä tso tkani madä pa.
Nubia di padi ge nuya nthiti xa ma hoto ya thoki.